

Dinsdagconferentie 3 mei 2016 'Autonomie als deugd'

Vanwege 4 mei morgen opent Marieke met psalm 44. Toine van den Hoogen begeleidt ons vandaag en hij maakt gebruik van Vincent's petite méthode om de conferentie te leiden. Hij begint met:

1. Wat is het?

Autonomie staat niet in de lijst van klassieke deugden. Wanneer en hoe kan autonomie een deugd zijn? Je hoort het beroep op autonomie te pas en onpas. Els Borst was een voorbeeld voor autonomie, weloverwogen stond zij voor iemand die continue dezelfde uitstraling had, dan is autonomie een deugd. De term 'deugd' is door Aristoteles gemunt. Datgene waaraan je kracht ontleent. Kijk ook naar de kanten om te bepalen waar het midden ligt: wat is overtrokken, wat is te weinig, dus het midden is een dynamisch midden. Oefening in het handelen, brengt je in het midden De deugd is dus niet stabiel het beweegt zich tussen teveel en te weinig. De deugd heeft dus iets persoonlijks, je kunt er in opgevoed worden. Lange tijd tot in de 60'er jaren was de deugd achterhaald. Het was een patroon waarin je je moest voegen en dan ben je dus niet autonoom. De Amerikaanse moraalfilosoof MacIntyre heeft het gedachtegoed van Aristoteles weer naar boven gehaald. Hij zag de deugd als iets dat zeer gewenst was. De vraag waar leggen we de maat, wat is rechtvaardig en menselijk kwam weer boven. Plotseling werd zijn boek door allerlei mensen gelezen. De volkomen vrijheid van de 60'er en 70'er jaren schoot door, de treinkaping en de Baader Meinhofgroep waren een teken aan de wand, er was behoefte aan maatvoering. Er werd een patroon gevraagd voor maatvoering zowel voor opvoeding als voor volwassenen. Het nieuwe kenmerk is deugdzaamheid en maatvoering. Er moet een doel gevonden worden dat ons bindt. Om die nieuwe waarden te verwezenlijken heb je deugden nodig in de politiek en in het gezin. Paul van Tongeren zegt dat deugdzaam leven een 'ars', een kunst is om houding en leven daarmee te doortrekken. Zoeken naar die waardedimensie, wat is jouw keuze in je eigen leven, dat geeft je kracht. Waarom is autonomie geen klassieke deugd? Autonomie komt op met Immanuel Kant (1724-1804). De waarden van de Franse revolutie, vrijheid, gelijkheid en broederschap gebruikt hij in Kritik der Praktischen Vernunft. Autonomie is dus nog maar 200 jaar belangrijk in de Westerse cultuur. Autonomie komt van 'autos', zelf en 'nomos', wet: jezelf de wet stellen. Kant heeft het over Aufhebung der selbstverschuldete Unmündigkeit. Vraag: mondig worden wat houdt dat in? Toine: Het is de taak van ieder mens om onmondigheid op te heffen en met kritisch verstand en praktisch jezelf mondig te maken. Mens zijn is mondig zijn ook tegenover het geloof. Hoe kan het dan bekeken worden? Toine: grote vraag is: kun je volop geloven en volop autonoom zijn? Reactie: geloven is autonoom zijn. Andere reactie: autonomie en heteronomie staan tegenover elkaar en je afhankelijk kunnen opstellen is ook een competentie. Tussen welke twee uitersten bevindt het zich? Reactie: Tussen pedanterie (egocentrisch, egoïstisch) als een teveel van het goede en afhankelijk zijn en je door anderen laten bepalen als te weinig. Vanuit een deugdzaam houding moet je eerst de uitersten verkennen. Je leert kijken als je iets meemaakt, je moet er dan alert op zijn dat je in het dynamisch midden blijft. Het is fijn om deugdzaam te zijn, het doet je goed. Mensen die dat hebben zijn echt, het zijn prettige mensen. Reacties: je moet eerst rust vinden in deugdzaamheid en als je dicht bij jezelf bent dan ben je in vrede met jezelf. Je voelt dat je op de goede weg bent.

2. Waarom is het belangrijk?

Denk aan die rust die Els Borst uitstraalde. Het komt van binnenuit. Je durft je ervaring serieus te nemen Frans van der Lugt was ook zo iemand hij bleef zichzelf, hij bleef en ging niet weg stond er voor. Als je dat pad gevonden hebt en je hebt geoefend door op de goede momenten je af te vragen wat kan ik ervan leren en wat moet ik nu doen dan is religieus-zijn iets autonooms. Je laat je niets gezeggen. Reacties: je laat je wat zeggen door de persoon van Jezus en de bijbel je zoekt dus het midden van de traditie.

3. Hoe kun je het bevorderen?

De theologale deugden, geloof, hoop en liefde worden je gegeven (ingestort). De kern is in het midden. Het is niet mijn prestatie je beaamt het slechts en het maakt je uiteindelijk vrij. Je komt tot een diep doorleefd geloof.

Volgende keer over overgave als deugd.